

Možnosti pridobivanja propolisa v AŽ-panju

Tomaž Samec

svetovalec JSSČ za varno hrano

tomaz.samec@czs.si

Pogled v zgodovino pokaže, da smo ljudje že davno poznali propolis. Prebivalci antičnega Egipta in tudi drugod so mu namenili veliko pozornosti. Menili so, da je izvor propolisa izloček čebel oz., kar tudi drži, da ga čebele nabirajo na drevesih. Do 18. stoletja je veljal propolis za ljudsko zdravilo proti različnim tegobam. V začetku 20. stoletja sta se pridobivanje in tudi uporaba po svetu močno povečala.

Zaslugo za to lahko pripisujemo predvsem vzhodnoevropskim deželam, ki so ga uporabljale v ljudskem zdravilstvu. V teh deželah ima ta čebelji pridelek še dandanes pomembno mesto. Trenutno se je uporaba propolisa po svetu močno povečala, s tem pa tudi zanimanje za številne raziskave o pridelku in samo pridobivanje.

Čebelarji dobro vemo, kako se je propolis pridobival nekoč – s strganjem z različnih delov panja, kamor so ga čebele nanesele. Vendar pa se takšen postopek priložnostnega zbiranja propolisa ne uvršča v dobro čebelarsko prakso. Tako pridobljen propolis smemo uporabljati le za tehnične namene (npr. premazi za les). Poznamo pa tudi načrtno pridobivanje čistega in za humano uporabo primernega propolisa (slika 1), ki ga zato pridobivamo le s pomočjo primernih pripomočkov (v nadaljevanju pridobivanje propolisa). To so lahko plastične mreže ali tkanine. Mreže morajo biti izdelane iz plastike, primerne za

stik z živili, velikost rež pa sme biti do 3 mm. Pri tkanini pa je treba biti pozoren na to, da je nebeljena (laneno platno, bombaž).

Za pridobivanje propolisa je primeren vsak tip panja. Pri vseh tipih panjev je pomembno, da mrežo in tkanino vstavimo na mesto, kjer bodo čebele odlagale propolis, to je nad gnezdo oz. tik ob gnezdu. Pridobivanje čistega propolisa v nakladnih in Kirarjevih panjih (po koncu paš z odstranjenimi mediščnimi kasetami) je preprosto. Mrežo vstavimo nad gnezdo, tako da jo položimo na 5 mm visoke lesene distančnike. Pridobivanje propolisa v AŽ-panju pa zahteva nekoliko več dela, vendar je prav tako možno.

V AŽ-panju lahko propolis pridelujemo na tri načine oz. na treh mestih v panju. **Pri prvem načinu** lahko propolis brez večjega poseganja v bivališče čebel pridelujemo na plodiščnem okencu. Nanje med razstojšča z risalnimi žeblički ali sponkami pritrdimo mrežo (slika 2).

Druga možnost je pridobivanje propolisa pod matično rešetko (slika 3). Da bi matično rešetko lažje odstranili iz panja, moramo odstraniti mediščno okence in vse

Slika 2: Pridobivanje propolisa na plodiščnem okencu

Slika 3: Pridobivanje propolisa na notranji steni plodišča v AŽ-panju

Slika 1: Čisti propolis

Foto: Tomaž Samec

Foto: Tomaž Samec

Slika 4: Pridobivanje propolisa pod matično rešetko v AŽ-panju

mediščne sate. Na spodnjo stran matične rešetke namestimo mrežo, da prekrije od polovice do dve tretjini rešetke (prehod v medišče tako ostane odprt), jo pritrdimo z risalnimi žeblički in/ali sponkami ter vstavimo nazaj v panj skupaj z mediščnim satjem in okencem.

Tretja možnost pridobivanja propolisa v AŽ-panju je s pomočjo lesenih okvirjev, na katere namestimo mreže.

Takšne okvirje namestimo med spodnje in zgornje razstojišče na notranji steni plodišča nad žrelom (slika 4). V tem primeru iz panja najprej odstranimo plodiščno okence in vse plodiščne sate. Okvir na notranjo steno panja pritrdimo z vijakom. Nato

sate vstavimo nazaj v plodišče in namestimo plodiščno okence.

Pri pridobivanju propolisa pa moramo paziti, da v brezpašnem obdobju oziroma v času krmljenja z mrežami ne oviramo dostopa čebel do pitalnika.

Čebelarji imamo torej možnost pridobivanja propolisa ne glede na panjski sistem, ki ga uporabljamo. Potrebna je le odločitev, da bomo lahko poleg medu svojim strankam ponudili tudi propolis svojih čebel.

Viri:

- Jedlovčnik, N., Pušnik, V. (2007): *Propolis: dodatek k hrani, za dobro zdravje in prijetno počutje: domača lekarna iz čebeljega panja*. Maribor: Zveza čebelar-skih društev Maribor, 50 str.
- Kandolf Borovšak, A., Lilek, L., Samec, T., Noč, B., Kozmus, P. (2015): *Poročilo o ugotavljanju vpliva ostankov zdravil ter drugih škodljivih snovi na čebelje pridelke, na zdravje in preživetje čebeljih družin za leto 2015, v skladu z uredbo o izvajanju programa ukrepov na področju čebelarstva v Republiki Sloveniji v letih 2014–2016*. Čebelarska zveza Slovenije.
- Samec, T. (2015): Testiranje različnih načinov načrtnega pridobivanja propolisa v letu 2014. *Slovenski čebelar*, št. 7-8, julij 2015, str. 242.
- Samec, T. (2016): Način pridobivanja propolisa v AŽ-panju. V: *Zbornik referatov 2. znanstveno posvetovanje o čebelah in čebelarstvu*. str. 86–89.

Čebelji strup in njegovo pridobivanje

Simon Golob

svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja
simon.golob@czs.si

Na ČZS smo v letih 2018 in 2019 izvajali raziskovalni projekt s področja pridobivanja čebeljega strupa. V prvi fazi smo pregledali obstoječo literaturo na temo pridobivanja in uporabe čebeljega strupa ter opravili pogovore s čebelarji, ki strup že pridobivajo. Pregledali smo tudi ponudbo naprav za pridobivanje strupa, ki so na trgu. V drugi fazi pa smo dve napravi za pridobivanje strupa kupili ter v času sezone čebelji strup tudi pridobivali.

Čebelji strup je vsekakor zanimiv pridelek za vse čebelarje, saj je njegovo pridobivanje dokaj preprosta. Pri pridobivanju in trženju pa je predvsem pomembno, da lahko enake količine strupa pridobimo tudi v slabih sezonah, ko je drugih čebeljih pridelkov manj, saj njegovo pridobivanje ni odvisna od prisotnosti paše v naravi. Trenutno trg s čebeljim strupom v Sloveniji še ni povsem razvit. Čebelarji prodajajo manjše količine strupa ali pa iz njega sami izdelujejo kreme in mazila. Na svetovnem

trgu dosega cena enega grama čebeljega strupa od 40 do 90 evrov, cena pa je odvisna od kakovosti strupa, ki jo določa količina melitina v njem.

Za pridobivanje strupa potrebujemo električne naprave, ki so sestavljene iz ohišja, na katero so vzporedno pritrjene kovinske žice iz električnega dela, ki na podlagi vira elektrike ustvarja šibke električne impulze, ter iz stekelca, na katerem se čebelji strup zbira in posuši. V grobem vse naprave, ki jih najdemo na trgu, delujejo na

Ena od dveh uporabljenih vrst naprav za pridobivanje strupa.